

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av betänkande Havet och människan (SOU 2020:83), M2021/00092

Livsmedelsverket har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkande Havet och människan (SOU 2020:83). Livsmedelsverket är generellt positivt till uppdragets grundintention om förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. Livsmedelsverket har dock ett antal synpunkter.

1.20 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket samt 11.5.2 Problemets allvar försvinner i uppföljningen och utvärderingen av miljömålen

Livsmedelsverket avstyrker de förslag i avsnitt 11.5.2 och 1.20 som innebär att den årliga uppföljningen samt den fördjupade utvärderingen för miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* ska brytas ur nuvarande miljömålssystem och istället särredovisas. Hanteringen av redovisningar bör vara den samma för miljö kvalitetsmålen i miljömålssystemet. Enskilda mål bör inte lyftas ut ur den gemensamma hanteringen. Miljömålssystemet syftar till att ge en sammanhållen bild av de nationella miljöutmaningarna och ett samlat arbetssätt. Många av miljö kvalitetsmålen hänger ihop och kopplar till varandra, varför det är viktigt med ett helhetstänk. Detta förslag riskerar att urholka miljömålssystemet då man skulle kunna argumentera på motsvarande sätt som Miljömålsberedningen gör gällande havsmiljöarbetet också för andra miljöutmaningar och lyfta ut även dessa. Eventuella behov av justeringar bör kunna genomföras inom ramen för nuvarande system. Livsmedelsverket lämnar redan underlag och input direkt till målansvariga myndigheter i samband med exempelvis den årliga uppföljningen av miljö kvalitetsmålen.

14.18.3 Öka återföringen av fosfor och kväve

Livsmedelsverket ser positivt på ökad återföring av återvunnen fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen i syfte att minska övergödningsproblematik och säkerställa ett mer hållbart nyttjande av naturresurser. Samtidigt får detta inte innebära ökad tillförsel av farliga ämnen, såsom exempelvis kadmium, bly, dioxin, PCB eller PFAS till åkrar och vattendrag som sedan riskerar att hamna i våra livsmedel. Livsmedelsverket föreslår att detta framgår i ett eventuellt etappmål. Livsmedelsverket har tidigare lämnat synpunkter (dnr 2020/00883) på betänkande Hållbar slamhantering (SOU 2020:3) som hänvisas till i detta betänkande.

14.18.5 Minska effekterna av övergödning och snabba på återhämtningstakten, Fiske på nya arter - reduktionsfiske i kusthavet, s.683

Livsmedelsverket önskar framhålla vikten av att undersöka nya arter ur ett toxikologiskt perspektiv innan de introduceras på marknaden. I livsmedelslagstiftningen, Kommissionens förordning (EG) nr 1881/2006, finns gränsvärden för kontaminanter som måste följas.

15.5.5 Aktörer på kemikalieområdet, Livsmedelsverket, s.719

Livsmedelsverket önskar tillägga att verket även ansvarar för att informera konsumenterna i Sverige om riskerna med att äta fisk med högre halter miljögifter. Nuvarande gränsvärden är inte tillräckliga för att skydda konsumenterna mot framför allt dioxiner, PCB och kvicksilver. Livsmedelsverket ger därför ut kostråd till dels den allmänna befolkningen, dels särskilt känsliga grupper som gravida, ammande, barn och den som kan tänkas bli gravid senare i livet. Informationsansvaret vad gäller dioxiner och PCB regleras i livsmedelslagstiftningen, Kommissionens förordning (EG) nr 1881/2006, i samband med bland annat Sveriges undantag från EU:s gränsvärden för dessa ämnen.

15.8.6 Miljögifter i Östersjöfisk, s.729

I texten står "Sverige beviljades dock ett permanent undantag 2012, från de rättsligt bindande gränsvärdena inom EU". Livsmedelsverket önskar påtala att undantaget från EUs gränsvärden inte är permanent utan gäller tills vidare. Det kan dras tillbaka från EU-kommissionen eller av Sverige när så önskas.

Livsmedelsverket önskar också nyansera bilden vad gäller beskrivningen av att fisk överlag är ett nyttigt livsmedel, men att detta inte gäller fisk som innehåller miljögifter. Tyvärr är förekomst av miljöföroreningar vanligt i fisk, men det är viss fisk som innehåller höga halter av hälsofarliga dioxiner, PCB och kvicksilver som vi inte bör äta för mycket av. Detta gäller särskilt den som vill bli gravid i framtiden, barn, ungdomar, gravida och ammande. Mer information finns på Livsmedelsverkets webbplats; <https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad/all-fisk-ar-inte-nyttig>.

I texten står "Undantaget gäller förutsatt att det finns ett system som garanterar att konsumenterna får fullständig information om de kostrekommendationer som behövs. Enligt studier är det dock enbart en minoritet bland allmänheten och i de viktigaste målgrupperna som känner till kostrekommendationerna, vilket är problematiskt." Livsmedelsverket önskar även här nyansera bilden något. I en kännedomsundersökning som gjordes 2019 svarade exempelvis 58% av föräldrarna till yngre barn (0-6 år) att de kände till "ganska eller mycket väl" att det finns kostråd om miljögifter i fisk. Sedan är det färre som kan pricka rätt på exakt vilka fiskar det gäller och vilka grupper som omfattas av kostråden. I samma grupp vet 78 % att kostråden riktar sig till gravida, men det är betydligt färre som vet att de gäller även innan graviditet. Livsmedelsverket ser att

kunskapen om kostråden gällande fisk är ojämn och behöver höjas, framförallt i vissa grupper såsom hos unga kvinnor.

17.4.2 Miljögifter i sill och strömming, s.768-769

I texten står ”Sverige har ett permanent undantag sedan 2012, från de rättsligt bindande gränsvärdena inom EU”. Livsmedelsverket önskar påtala att undantaget från EUs gränsvärden inte är permanent utan gäller tills vidare. Det kan dras tillbaka från EU-kommissionen eller av Sverige när så önskas.

Livsmedelsverket önskar tillägga till innehållet i avsnittet att Efsa, den europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten, sedan 2018 skärpt sin bedömning av hälsoriskerna med dioxin och dioxinlika PCB, <https://www.efsa.europa.eu/en/press/news/dioxins-and-related-pcbs-tolerable-intake-level-updated>. Arbete pågår nu inom EU-kommissionen med att revidera gränsvärdena för dioxiner och dioxinlika PCB i livsmedel. Kommissionen kommer att sänka gränsvärdena i livsmedel inom EU.

Livsmedelsverkets intagsberäkningar visar att intaget i stora delar av befolkningen riskerar överskrida Efsas tolerabla intag av dioxiner och dioxinlika PCB, trots att konsumtion av fet fisk från Östersjöområdet är liten.

17.12.6 Fiske på nya eller främmande arter, s.872-873

Livsmedelsverket önskar framhålla att det även ur en toxikologisk aspekt är viktigt att undersöka nya arter innan de introduceras på marknaden. I livsmedelslagstiftningen, Kommissionens förordning (EG) nr 1881/2006, finns gränsvärden för kontaminanter som måste följas.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Annica Sohlström. I den slutliga handläggningen har avdelningschef Britta Ekman deltagit samt miljöstrateg Anna-Karin Johansson, föredragande.

Annica Sohlström

Anna-Karin Johansson

Kopia till Miljödepartementet, Naturmiljöenheten och Näringsdepartementet, Enheten för djur och livsmedel.